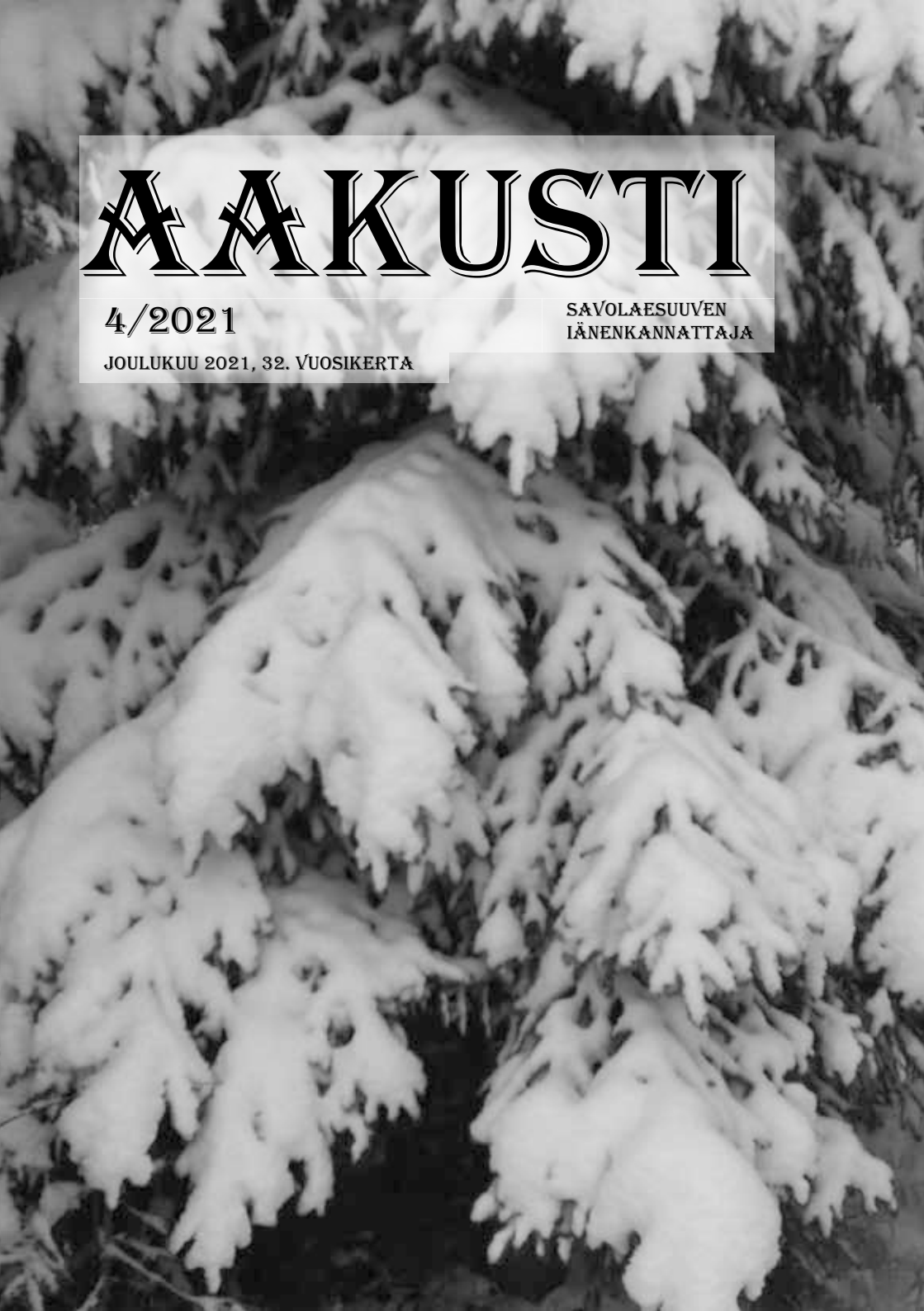

AAKUSTI

4/2021

JOULUKUU 2021, 32. VUOSIKERTA

SÄVOLAESUUVEN
IÄNENKANNATAJA

Merkkejä paremmasta.....	3	EU:n avulla eteenpäin.....	14
Ison kiitoksen paikka.....	4	Saksittua ja kuunneltua.....	16
Savolaisen kielen ja mielen tulkki.....	6	Roekolan siantappu, osa 1.....	18
Urkin kanssa kasvotusten.....	8	Ylä-Savon seura on toiminut pääkaupunkiseu-	
Arvokas yövieras.....	9	dulla jo 50 vuotta.....	19
Kruunu palasi vaakunaan.....	10	Syystunnelmia.....	22
Neljä konkaria, kaksi uutta kisaa Savoniasta 11		Jooluhommia.....	23
Vanha koira oppii uusia temppuja.....	12		

Savon Kielen Seura ry:n hallitus 2021-22

Seppo Kononen, puheenjohtaja (-23), Tuula Ollila, varapuheenjohtaja (-23), Raili Pursiainen (-23), Helga Ylönen (-23), Heikki Hyvärinen (-23), Teuvo Laakkonen (-22), Anneli Lujanen (-22), Eila Ollikainen (-22), Eeva-Liisa Pennanen (-22), Auli Poutiainen (-22), Mikko Kokkonen (-22).

Varajäsenet: Keijo Karhunen (-23), Anna-Liisa Happonen (-23), Jarmo Sutinen (-23), Risto Lappalainen (-22), Matti Väisänen (-22), Raija Uhlbäck (-22), Risto Voutilainen (-22). Sihteeri: Saara Kononen

AAKUSTI 4/2021

Savolaesuurven iänenkannattaja, 32. vuosikerta.

ISSN 1456-3827, www.savonkielenseura.fi

Kultti ry:n jäsenlehti (www.kultti.net)

Julkaisija: Savon Kielen Seura ry. Perustettu 1982.

Päätoimittaja: Seppo Kononen, Koulutie 5, 73600 Kuavi. Puh. 050 5461317, s-posti: seppo.kononen@savonsanomat.fi

Toimituskunta: Seppo Kononen, Saara Kononen, Eila Ollikainen, Tuula Ollila, Eeva-Liisa Pennanen, Kaija Pulli, Raili Pursiainen, Erkki Ryyänen, Matti Väisänen

Taitto: Saara Kononen

Hinnat: Vuosikerta 4 num. 20 e, irtonumero 5 e. Seuran jäsenille sisältyy jäsenmaksuun.

Ilmoitushinnat:

1/1 sivu 250 e, 1/2 sivua 125 e.

Pankkiyhteys: FI02 5397 0820 0128 21

Painopaikka: Monetra Painatuspalvelut, Oulu

Sihteeri: Saara Kononen

Rahastonhoitaja: Raija Uhlbäck, Ruutikuja

2 C 37, 70340 Kuopio, puh. 050 9174462,

s-posti: raijasuhlback@gmail.com

Tilaukset ja jäsenasiat: Raija Uhlbäck, ks. yllä

Lehdet: v. 2022 lehti ilmestyy nelinumeroisena. Nro 1/2022 aineiston viimeinen jättöpäivämäärä 28.2.2022, osoitteeseen seppo.kononen@savonsanomat.fi

Merkkejä paremmasta

Puheenjohtajalta

Kansanvaltaa koetellaan maailmalla, perinteiset läntiset arvot vapaudesta, veljeydestä ja tasa-arvosta ovat hätää kärsimässä jo muutamassa yhden puolueen diktatuurin läpikäyneessä Euroopan maassakin. Tämän rinnalla meillä Suomessakin on vielä toinen ja oikeastaan paljon isompi huoli: elämä uhkaa tuhoutua maapallolta ihmiskunnan holtittoman kulutuksen seurauksena.

Ei päivää, ettei joku julistaisi jossain tiedotusvälineessä tätä maailmanlopun sanomaa, jonka monet myös ottavat todesta ja tuntevat syvää ahdistusta. Surullisinta on, että maailmanlopun ennustukset näyttävät vaikuttavan eniten nuoriin, jotka tiiviimmin seuraavat ajan merkkejä.

Vanhemmat tuskailevat ehkä vähemmän, koska he ovat kuulleet elämänsä aikana tuhon profetioita monesti ennenkin – ilman, että ne olisivat vielä toteutuneet. Elämää ei helpota, että tämä ihmiskunnan kehittynein aikakausi ei pysty nujertamaan pienen pientä, näkymätöntä koronavirusta, jonka kaksivuotissyntymäpäiviä pääsemme viettämään heti vuodenvaihteen jälkeen.

Tällaisessa tilanteessa olisi helppo sanoa, että ”tämä on nähty” ja vetäytyä odottamaan turhaa hötkyilemättä vääjämätöntä loppua. Ehkä joku näin on jo tehnytkin, mikä sitten heijastuu väistämättä myös yhdistysten toimintaan ja yhteisiin harrastuksiin. Tullaan tilanteeseen, että on pakko panna ”lappu luukulle”, jos ei ole tekijöitä eikä kiinnostunutta yleisöä.

On helppo nostaa kätensä pystyyn ja sanoa, että kiitti mulle riitti ja poistua takavasemmalle. Savonkin historia on osoittanut kerta toisensa perään, että on myös toinen ja parempi tie, kansallisrunoilija J.L. Runebergin viitoittama Saarijärven Paavon tie. Paavo ei alistunut tuhoisan hallan edessä, vaan kaivoi ojat kahta suuremmat, sai lopulta viljan vartumaan ja nälän katoamaan.

Savolaiset ovat Suomen historian selviyty-

jiä, jotka eivät ota pahimpia ennustajaeukkoja tai -ukkoja tosissaan, vaan osaavat ”suhtautua asioihin”, kuin Kuopion läänin viimeinen maaherra Olavi Martikainen joskus määritteli. Vaikka Savon heimo lie kutistunutkin pääluvultaan, niin tuo suhtautumisominaisuus sillä on säilynyt viime vuosikymmenten rajuisissa yhteiskunnallisissa muutoksissa.

Katsokaapa vaikka tämän päivän Kuopiota. Tuhon ohosta huolimatta kaupungissa rakennetaan uutta enemmän ja komeammin kuin koskaan sen historiassa. Jos ei elintason tarvitse enää nousta, niin ainakin asumisen taso nousee huomasti, jos ja kun on vara lunnastaa asunto keskustan uusimpien kerrostalojen kattokerroksista.

Kuopion ympärillä väki vähenee, mutta kaupungin vilkkaan rakentamisen myötä Pohjois-Savon väkiluku näyttäisi kasvavan tänä vuonna useammalla sadalla hengellä.

Maakunnan johtavilla yrityksillä menee niilläkin lujaa, Vieremän Ponsen tai Iisalmen Olvin tapaisten pörssiyhtiöitten osakkeet ovat lyhyessä ajassa tuplaantuneet. Kasvun ja eteenpäinmenon merkkejä on yhtä lailla hengen vainioilla. Kirjan ja painetun sanan kuolemaa on ennustettu viimeistään 1960-luvulta lähtien, mutta ihme ja kumma: esimerkiksi kirjallisuuden Savonia-palkintoa tavoitteli tänä vuonna peräti 103 teosta – uusi ennätys!

Ja entäpä liikuntapuoli? Sarja kuin sarja ylimmällä tasolla Suomessa, niin voittaja tulee Savosta tänä vuonna niin kesällä kuin talvellakin. Vuodesta 2021 on tulossa urheilullisesti komein vuosi Savon historiassa.

Kun tiedetään, että menestys ruokkii menestystä, niin emmeköhän jatka iloisin mielin, nokka pystyssä, myös kohti vuotta 2022. Esa Pakarisen -vainaan sanoin: ”Meeltähän tämä käyp”. Savon kielen seura yrittää tehdä oman osansa, että hupiikkia riittää.

Seppo Kononen

Ison kiitoksen paikka

Unto Eskelistä muisteltiin Maaningalla Savolaisena kirkkopyhänä

Kotiseutuneuvos Unto Eskelisen erinomaista elämäntyötä Savon murteen ja savolaisen heimohengen hyväksi muisteltiin Maaningan kirkossa sunnuntaina 10.10.2021 Savolaisen messun yhteydessä. Eskelisen syntymästä tuli kuluneeksi sata vuotta jo viime toukokuussa, mutta Savon kielen seurassa katsottiin sopivaksi liittää muistopäivä messun yhteyteen. Seuran lisäksi järjestelyissä oli mukana Maaninka-seura ja Kallaveden seurakunta.

Savolaisessa messussa saarnasi kirkkohera Matti Pentikäinen, liturgina oli rovasti Raili Pursiainen ja tekstinlukijoina Tuula Ollila ja Teuvo Laakkonen. Maaningan kirkkokuoro esiintyi. Kirkossa oli noin 130 kuulijaa, jotka osallistuivat myös messua seuranneeseen Unto Eskelisen muistojuhlaan. Mukana oli myös neuvoksen sukua.

Unton merkitystä arvioivat seuran puolesta Seppo Kononen ja Maaninka-seurasta Kari Loponen. Ritva Kokander lausui Unton runoja ja Seppo Niemelältä kuultiin Mies menee, laulu jää -laulema Unton sanoihin ja Reijo Veräjänkorvan sävelmään.

Tässä Seppo Konosen puhe Unton muistolle:

Kotiseutuneuvos ja Savon kielen seuran nimeämä yljiäviäntäjä Unto Eskelinen oli vaatimaton mies, joka halusi tulla haudatuksikin hiljaisuudessa niin, että hänen viimeisen leposijansakin löysimme vasta viime toukokuussa, jolloin halusimme yhdessä Maaninka-seuran kanssa laskemassa kukat hänen haudalleen syntymän satavuotispäivänä. Tuostahan se sitten löytyi Maaningan mullista, aivan kirkon tuntumasta.

Juhlissakin Unto istui mieluummin vähän taaempana kuin edessä. Kyllä hän silti erottui joukosta. Pitkä, leveäharteinen ja suoraselkäinen mies. Vahvat leukaperät ja komea nokka; joku voisi sanoa, että ulkonäöltään Unto oli kuin Savon John Wayne. Samanlainenhan oli heidän puhetapansakin. Jos Unton puhe oli puhui leveätä savoa, niin vähintään yhtä leveätä oli Hollywoodin lännenelokuvien sankarin texasilainen ääntämys. Oolrait ja oo vait; niillä repliikeillähän tulee jo hyvin juttuun.

Unto eli pitkän elämän, liki 92 vuotta ja säilytti elin- ja luomisvoimansa loppuun saakka. Yli 80-vuotiaana hän haasteli lemmestä ja rustasi sanoja savolaisten säveltäjäin tangoihin, valsseihin ja muihin laulelmiin. Runosuoni sykki ehtymättömänä yli seitsemän vuosikymmenen ajan, ja kun tuota sanatuotantoa Unton kuoleman jälkeen summailltiin yhteen, päädyttiin yli 3 500 runoon. Kansalliset merkkipäivät eivät olisi olleet mitään ilman Unton runoa Savon Sanomissa tai muissa julkaisuissa ja tapoihin kaikki arvonsa tuntevat yritykset tai yhdistykset tilasivat Untolta tunnelmaa nostattavan runon vuosijuhliinsa.

Mies menee, laulu jää. Tämä oli itsestään selvä nimi kokoelmalle, jonka Savon kielen seura tuosta pohjattomasta runoarkusta valikoi ensimmäiseen kokoelmaan.

Laulut jäävät ja painettu sana säilyy, vaikkei sitä joka päivä luettaisikaan. Runoilijana Untoa ei toinna rinnastaa kansallisiin herättäjiin J.L. Runebergiin tai Eino Leinoon, mutta toisaalta: ilman Untoa ei olisi tapahtunut sitä Suomen maakuntien ja murheiden uutta heräämistä, minkä Unton kokoaman savon murteen sanakirjat panivat alulle.

Muutos käynnistyi vuonna 1986, jolloin Unton vuosikymmenten saatossa kokoama Kieljkiärylöt ilmestyi kuopiolaisen Kustannuskiilan kustantamana. En tiedä, oliko Unto tarjonnut kiärylöetään ensiksi suurille valtakunnallisille kustantamoille, mutta jos oli, niin epäilen, olisivatko he ottaneet sitä painaakseen. Kustannuskiilalle teos oli sen lyhyeksi jääneen toimikauden suurin menestys, jota myytiin tuhansittain ja joka innosti muut murrealueet seuraamaan perässä.

Ilman Kieljkiärylöetä olisivat Asterix ja Aku Ankka yhtä lailla kuin Uusi testamentti ja katekismus kääntymättä savoksi tai muutamille muille murteille, ja mentiinpä ainakin Savossa niin pitkälle, että myös Suomen lakia saatettiin tutkailla omalla tutulla murteella. Viime vuosina yhä useammat kaunokirjailijat ovat alkaneet ujuttaa murretta tarinoihinsa – kuka reilummin, kuka vähän hienovaraisemmin. Uuden murrebuumin nähtyään uskalsivat lopulta isotkin kustantamot lähteä mukaan ja esimerkiksi WSOY:n murresanakirjojen sarjan aloittanut Unton tiivistämä Tavvoo savvoo oli sekini jättimenestys.

Savon murteen puolestapuhujana Unto oli vahva lenkki siinä jatkumossa, joka oli alkanut heti 1800-luvun alussa. Pisimmälle meni Juvan ukkorovastin poika Kaarle Akseli Gottlund, joka halusi hylätä tykkänään Mikael Agricolan 300 vuotta aiemmin luoman kirjakielen ja rakentaa uuden suomen kielen savon murteen pohjalle.

Ne pyrinöt tyrmättiin, mutta erityisesti Ju-

hani Ahoa on kiitettävä, että hän savolaisuus alkoi tulla hyvin selkeänä esille kirjallisuudessa verevinä ja luontevina ihmistyypeinä ja elämänilosofiana. Kauppis-Heikki, Tatu Pekkarinen, Kalle Väänänen, Ernst Lempén – siinä muutama muu, jotka tekivät teksteillään savolaisuudesta salonkikelpoisen ja auttoivat samalla savolaisia itseään vahvistamaan itsetuntoaan.

Mikä sai Unton puhumaan savolaisuuden puolesta? Itse hän on kertonut syyn olleen hänen lapsuutensa kansakoulussa, jossa moni opettaja piti esivallalle uskollisena huolta, että koulussa piti puhua vain kirjakirjakieltä.

Unton mielestä se loukkasi lapsen oikeutta omaan kieleen, ja valmistuttuaan opettajaksi varoi toistamansa omien opettajiensa virheitä tässä katsannossa. Jos Unto olisi ollut meidän mukana äskeisessä savolaisessa messussamme, hän olisi ollut varmastikin ikionnellinen kuullessaan papin selvittävän sanaa meidän kotoisella puheenparrellamme ja päässyt veisaamaan tuttuja virsiä uusien savolaisin sanoin. Mies meni, murre säilyi – kiitos Unto Eskelisen.

Unto kuului siihen sukupolveen, jolle ammatti oli kutsumus ja jonka ajatus lähti siitä, että jokaisen ihmisen on käytettävä lähimmäistensä hyväksi kaikkia niitä avuja, joita hän on syntyessään myötään saanut. Jos hän oli keskeinen voima Savon kielen tai Maaninka-seurassa niin yhtä lailla hänellä riitti aikaa ja harrastusta sotaveteraaneille, sokeille ja näkövammaisille tai eläkeläisyhdistyksille.

Ei hän tehnyt sitä rahasta, vaan sydämeästään. Sanotaan, että ”jos antaa, niin saa”, mutta yhtä lailla tämän pitää Unton ikäluokan ajattelun mukaan toimia myös toisinpäin: ”jos on saanut, on myös annettava”. Unto antoi, ja siitä me jälkeensä jääneet olemme hänelle kiitoksen velkaa.

Seppo Kononen

Savolaisen kielen ja mielen tulkki

Unto Eskelinen teki elämäntyönsä Kuopiossa, oli siellä syntynytkin, mutta samalla hänellä oli kuitenkin vahvat siteet Maaninkaan, jonne hän vanhempiensa mukana oli muuttanut. Maaninka-seuran puheenjohtaja Kari Loponen toi maaninkalaisten tervehdyksen lokakuun 10. päivän satavuotismuistojuhlaan ja tukeutui puheessaan toimittaja Erkki Ryynäsen muistelukseen. Kotiseutuneuvoksen hyvin tuntenut Ryynänen ei itse voinut osallistua tilaisuuteen matkaesteitten vuoksi.

Mutta näin se meni:

*Voe jos myö eletty oltasj jo
luomisen aekaan*

*niin oespahan hoqsattu miten-
kä houkuttavan*

*tuo Mualiman Luatija errääs-
tä seovusta saekaan*

*kun lojjaatti luuvva se meille
Muaningan.*

*Niät aekasa aprikoe ja kartta-
sa lehtiä kiänti*

*mut muuvatta kohtoo koprasa
alla se pitj.*

*”No tulukooppa tuahan,” se
Luoja kun lempeesti iänti,*

*niin siinäpä samassa Muaningan
siemenet itj.*

Näin herkin sanallisin siveltimenvedoin kuvasi kotiseutuneuvos Unto Eskelinen – savolaisten mielen ja kielen tulkki – kotiseutunsa syntyä aikojen alussa. Säkeet ovat Unton huiluurunosta Maaningan ensimmäisissä huiluurupeemissa lähes viiden vuosikymmenen takaa. Huiluurunosta tuli vuosikymmenien perinne maaninkalaisten kesätapahtumassa, jonka nimikin on Unton aivoituksia.

Unto Eskelisen pitkällä elämäntaipaleella Maaningalla on erityisasema, vaikka se ei ole

hänen synnyinsijansa eikä työvuosiensa kotikontu. Unto syntyi Hirvilahdessa, Kallaveden vesistön toisella puolella ja asui miehuusvuotensa Kuopiossa. Mutta lapsuuden ja nuoruusvuosien juuret Maaningan Käärnelahdessa säilyivät läpi hänen elämänsä vahvoina. Maaninka oli Untolle eräänlainen ”mualiman napa”, jossa hän ”huppaeli” kesämaaninkalaisena elämänsä viimeisiin vuosiin saakka. Ehkä kuvaavin ilmaisu hänen suhteestaan henkiseen kotiinsa Maaninkaan oli kesäpaikan ristiminen Lippahivoksi: hänen sanallinen luovuutensa puhkesi kunnolla kukkaan, kun lähti Lippahivoon Maaningan Keskisaareen.

Siksi onkin luontevaa kokoontua muistelemaan murremestaria ja hänen elämäntyötään syntymän 100-vuotistapahtuman merkeissä juuri täällä Maaningalla, jossa ovat nykyisen Kuopionkin hallinnolliset juuret. Eli suottapa Luoja ei valikoinut Muainkoo mänklätessään ”sitä parasta luomismassoo, josta olj tehny varalta kassoo”, kuten Unto huiluurunossaan maalaili tunteikkaasti kotiseutunsa äidinkasvoja.

Kun päkersimme Maaningan pitäjäkirjaa viime vuosikymmenen puolivälissä, lähes 500-sivuisen kirjajärkäleen nimeksi valikoitui itseoikeutetusti lainaus Unton säkeestä: ”Myö Muaningan helemassa huppaellaan”. Se on kunnianteko Untolle ja samalla murteiden vaalimiselle hänen kotikonnuillaan.

Tiukkapiinoisella katsannolla kirjan nimi voi tosin antaa väärän todistuksen maaninkalaisten arkitodellisuudesta: Unton savolaisen sanakirjan, Kieljkiärylöiden mukaan huppaeltu tarkoittaa savosta käännettynä joutenoloa ja huvittelua!

Omaakohtaiset muistot Untosta meillä useimmilla liittyvät hänen mestarilliseen sanankäyttöön – niin kirjalliseen kuin suulliseenkin. Lahjakkuus molemmissa ilmaismuodoissa on harvinaista. Näin muistan todenneen entisen työkaverini Jouko Tyyrin, sanallisen esityksen mestarin. Mutta Unto hallitsi molemmat ilmaisut. Opettaja-Untolle

napsahtaisi täydet kympit molemmista.

Unton jouhevaa ja huumorilla maustettua sanankäyttöä saatiin maistella vuosikymmeni- en ajan erilaisten yleisötapahtumien ja juhlien juontajana. Järjestäjät oppivat kokemuksesta varaamaan ensitöikseen Unton juontajaksi. Se oli ikään kuin vakuutus juhlien onnistu- miselle. Kaupanpäällisiksi yleisötapahtumien järjestäjät saivat juontajalta samalla arvokkaan ohjelmanumeron, juontajan runon – joko ti- laisuuteen varten vasten kirjoitetun tai kirjasta luetun, joko murteella tai kirjakielellä. Mikäpä oli juhlia järjestäessä!

Näin ajateltiin myös meillä Maaningalla jo yli puoli vuosisataa sitten. Unto kirjoitti säkeitä erilaisiin juhlatapahtumiin ja tietysti juonsi ne jouhevasti. Omakohtaiset muistot läheisestä yhteistyöstä Unton kanssa liittyvät Huilurupeemien järjestelyihin. Kunta oli nimennyt tähän tehtävään kolmimiehisen toimikunnan, kunnanjohtaja Sulasman, Unton ja allekirjoittaneen. Kaikille savolaisille tuttu huilaaminen oikein luvan perästä ja täysipäi- väisesti sai ruppeemilla muotonsa: tapahtumia riitti aamurupeemasta päivärupeemaan ja iltarupeemaan. Taidettiin niitä jatkaa pienem- mässä piirissä yörupeemaan saakka!

Maaninka sai pitäjätapahtuman arvoituk- sellisella nimellä valtakunnallista huomiota. Muilla murrealueilla saatettiin kummastella maaninkalaisten keskikesän kummallista kiirehtimistä. Huilaaminen kun viestii pohjoi- sessa kiireestä. Etelän kulttuuriväki näki taas nimessä huilumusiikkitapahtuman paino- virhepaholaisineen. Jossakin nimi vääntyi hullurupeemiksi.

Kun Unto eläköityi opettajan tehtävästä 30 vuotta sitten, hänestä tuli melkein täyspäiväi- nen murremestari. Ei ole liioittelua luonnehtia häntä Suomen murteiden pelastajaksi, kuten Seppo Kononen, hänen seuraajansa Savon kielen vaalijana, kuvasi Unton nekrologissa hänen elämäntyötään.

Mieleen on jäänyt pitkäksi venähtänyt iltä- päivärupeema Lippahivossa Unton eläköity- mishaastattelun merkeissä heinäkuussa 1981. Otsikoin koko sivun mittaisen murremestarin muotokuvan Savon Sanomissa hänen omalla kielikuvallaan: ”Unto lähti Lippahivoon”.

Jutussa Unto pohdiskeli murteiden syvintä olemusta. Hänen mielestään kuva murteista on liian kapea. Ne eivät ole pelkkiä sanoja, vaan osa kokonaisilmaisumme. Ne ovat sanoissa ja sydämessä. Samalla puhuttu kieli yhdistää ja erottaa. Murteilla piirretään yhä maakuntien rajat, vaikka muuttoliike ja se kaiken pahan alku – ”etelän metia”- onkin tehnyt parhaansa sumentaakseen maakuntien Suomen äidinkas- voja!

Savon kielen juuret ovat Unton mielestä sidoksissa maakuntien asutushistoriaan. Leveä kieliasu on perua kovista luonnon- oloista. Kaskiviljely juurrutti vähäväkisten maakuntien asujamiston erilleen toisistaan ja jätti merkkinsä paitsi kieleen, myös mieleen. Savolaisten paljon puhuttu seurallisuus onkin Unton mielestä vain pintaraapaisu: erakoitu- minen rikasti kielen, mutta myteröitti mielen. Syntyi käsite ”seurallinen erakko”, jonka vielä aineellinen köyhyys aateloi. Tähän murre- mestarin rätinkiin tekee mieli yhtyä tänäkin päivänä.

Urkin kanssa kasvotusten

Näitäkin siellä valmistettiin kaikkien muiden helyjen lisäksi. Muistan vielä: Sokerikko, kermakko, tuote numero 299.

Elettiin vanhaa aikaa, Savon Messujen aikaa, joskus kauan sitten. Kaupunkimme poliisimestari Majanen tuli minulle ilmoittamaan, että presidentti tulee tutustumaan messuosastoomme. Polleana saamastani huomiosta olin upptaget, koska messuosastomme oli ainoa, johon pressamme halusi tutustua.

Etukäteen emme tietenkään tulleet edes ajatelleeksi presidentin osastoamme kohtaan osoittamastaan mielenkiinnosta. Olimme silti hyvin valmistaneet osastomme edustavaan näyttelykuntoon. Seinille, kaiken muun krääsän lisäksi olimme tuoneet havainnollistaaksemme tekosiämme lusikan eri valmistusvaiheet, aina levystä valmiiseen tuotteeseen.

Sekö lienee Urkin sytyttänyt? Yht'äkkiä olin kuin nyrkkeilykehässä, alue eristettiin poliisivoimin, vain Urkki ja minä kehässä. Housut pyörivät jaloissani ja muutoinkin oli olo, kuin osuiskaupan hoitajalla ennen inventaariota.

Tökkäsi käsipäivän. Sormet kankeat, nivelreuman runtelemat. Pelotti niin perkeleesti, kun aloin juurta jaksain kertoa lusikan eri valmistusvaiheita.

Urkki iski silmänsä meidän kaikkein uu-

simpaan kauniiseen lusikkamalliin, eikä ihme, silmäähän Urkilla piisasi kaikelle kauniille, naiskauneudesta puhumattakaan.

Tilaisuus kesti ehkä varttitunnin. Melkein löysät housuissa kättelin ja kiitin korkean herran osastoamme kohtaan osoittamasta mielenkiinnosta.

Tilaisuus oli tipotiessään. Firmassa kerroin dirigalle juurta jaksauen tapahtumien kulun. Siitä hurmioituneena johtaja ehdotti, että lähettäisimme Urkille tusinan hopeisia teelusikoita, juuri tuota hänen ihastelemaansa uutta mallia.

Minä kumminkin panin hanttiin ja sanoin, että Urkin lusikkaloota on pullollan erilaisia, lahjuksina saatuja sokimia, pane pois tuollaiset ajatukset mielestäsi. Rauhoittuihan tuo lopulta, eikä Urkki saanut hämmentää kahviensa meidän valmistamalla lusikoilla.

Urkki lähti ja messut menivät. Taisipa olla jo Nikita Sergejevitsin kanssa vodkarypyyllä jossakin Karjalan saloilla, huonot housuisaan, koskapa Karjala on yhäkin palauttamatta.

O.K.

Arvokas yövieras

Ajallaan Lapin sodaksi nimetyistä sodan loppuvaiheen tapahtumista ja asukkaiden kokemasta kuultiin muualla Suomessa satunnaisesti. Yksi uutinen levisi kuitenkin tehokkaasti, Saariselällä 4.7.1943 tapahtunut partisaanihyökkäys, jossa muiden mukana sai surmansa hiippakunnan vasta valittu piispa Yrjö August Vallinmaa.

Uutinen kosketti Iisalmen seudulla, missä Vallinmaa oli toiminut maaseurakunnan kirkkoherrana ja lyhyenäkin aikana ehtinyt tulla tunnetuksi. Varpasen kylään jäi omakohmainen muisto nuorelle kauppiaspariskunnalle Vieno ja Aatu Laitiselle, joka yllättäen joutui järjestämään yösjän yllätysvieraalle hetekanpuoliskollaan.

Oli sunnuntai, syyskuu 1941, ja päivällä ennakkoon ilmoitetut kotiseurakunta Kapalan talossa. Tilaisuuden jälkeen Vallinmaa tuli kaupalle soittamaan puhelimella kyytiä päästäkseen 30 kilometrin matkan Iisalmen kirkolle.

Sovittu hakija ei jostakin syystä ollut tullut. Arkena satunnaisen kyydin saattoi saada vaikka kuorma-autossa, mutta sunnuntaina mitään ei järjestynyt. Niinpä vieras pyysi yösjää.

Nuoripari katseli toisiaan. He olivat avioituneet vuodenvaihteessa, ja mökissä oli niin puotihuone, keittiö ja kamari. Nukkumisessa palveli levitettävä heteka.

Mutta mikäpä auttoi. Vieraalle tehtiin kamariin vuode hetekanpuoliskolle ja isäntäväki nukkui toisessa puoliskossa keittiössä. Aamulla kirkkoherra lainasi polkupyörän ja lähti polkemaan 15 kilometrin päähän naapurikyliin Paisuaan, josta maanantaiaamuna pääsi linja-auton kyydissä Iisalmeen. Vanhemmilleni jäi äidin ylpeydellä hellimä muisto ”Piispa yöpyi matalassa majassamme”.

Yrjö August Vallinmaa toimi Iisalmen maaseurakunnan kirkkoherrana 1940-1941.

Hänen aikansa jäi valitettavan lyhyeksi. Erikoisesti hänet muistettiin hyvänä ”messu-pappina”, kirjoittaa Tuomas Kortelainen

Iisalmen seurakunnan historiassa 1627-1977.

Yrjö August Vallinmaa valittiin Iisalimesta Oulun tuomiorovastin virkaan. Vuoden 1943 keväällä Oulun hiippakunnan piispaksi ja vihittiin virkaan kolmisen viikkoa ennen kuolemaan johtanutta iskua.

Hän oli matkalla seurueineen postiautossa piispantarkastukseen Inariin. Autossa oli toistakymmentä matkustajaa, joista kuoli partisaanien luoteihin neljä henkilöä, piispa ja autonkuljettaja mukana. Autossa oli postisäkkejä, jotka koituivat joidenkin pelastukseksi.

Paikalle on pystytetty muistokivi, valtatie 4:n varteen, 3 km Saariselän matkailukeskuksesta etelään.

Eila Ollikainen

Kruunu palasi vaakunaan

”Mustalla kilvellä palkittainen viritetty käsijousi. Kaikki kultaa paitsi jousen jänne, nuolen kärki ja sulitettu pyrstö hopeaa. Kilven päällä on kreivikunnan arvokruunu, jossa näkyy kahdek-

san helmeä kruunukehällä ja kolme helmeä sen yläpuolella, yksi keskellä ja yksi kummankin uloimman näkyvissä olevan helmen päällä”.

Siinä virallinen selitys Pohjois-Savon maakunnan uudistetulle vaakunalle, jolle on saatu virallinen vahvistus Heraldiselta lautakunnalta. Aloitteen arvokruunun palauttamisesta vaakunaan teki viime vuoden lopulla Pohjois-Savon maakuntaliitto, eikä maan vaakuna-asioita ohjaavalla lautakunnalla ollut mitään asiata vastaan.

Sen mielestä oli päinvastoin sopivaa, että Savossa palattiin juurille ja piti myönteisenä sitä, että ”maakuntien liitot käyttävät vaakunoitaan myös viestinnässään”.

Tätä toivomusta Pohjois-Savon liitossa on ryhdytty myös toteuttamaan, kruunattu vaakuna on nähtävissä vaikkapa kiekkoliigan

otteluissa KalPan pelipaidoissa.

Pohjois-Savossa palattiin todellakin aivan juurille.

Maakunnan vaakuna nähtiin ensimmäisen kerran Ruotsin kuninkaan Kustaa Vaasan hautajaisissa vuonna 1560, jolloin se hulmusi ruumissaatossa yhdessä valtakunnan 23 muun silloisen maakunnan lippujen kanssa. Tämän mukaan vaakunalla on ikää jo runsaat 460 vuotta eli pian puolentuhatta vuotta.

Vaakuna ei ollut savolaista keksintöä, vaan kehiteltiin hautajaisia varten kuninkaan

hovin tilauksesta. Oletetaan, että Kustaa-kuninkaan poika ja seuraaja Erik XIV olisi ollut antamassa osviittoja taiteilijalle.

Vaakunan ja lipun muoto on aikojen saatossa vaihdellut, mustan pohjan sijalla on nähty sinistäkin. Vuodesta 1962 lähtien käytössä on ollut taiteilija Antero Hammarin piirtämä malli, jota nyt saa siis täydennyksekseen helmikoristeisen kruunun.

Savon lisäksi Suomen vanhoihin maakuntiin

lasketaan Häme, Karjala, Lappi, Pohjanmaa, Satakunta, Uusimaa, Varsinais-Suomi ja Ahvenanmaa.

Vuosisatojen aikana ja asutuksen laajetessa maakunnat ovat jakaantuneet pienempiin osiin, jotka edelleen mahtuvat kyllä kulkemaan saman lipun pesässä. Savossa vain etelän ja pohjoisen nuolet sojottavat eri suuntiin.

Seppo Kononen

Neljä konkaria, kaksi uutta kisaa Savoniasta

Savonia-palkintoehdokkaat julkistustilaisuudessa 19.11.2021.

Kuusi teosta tavoittelee taas kirjallisuuden Savonia-palkintoa, jota Kuopion kaupunki on jakanut vuodesta 1986 lähtien. Palkinto perustettiin aikanaan antamaan uutta potkua savolaiselle kirjallisuudelle, ja ilmeisen hyvin tuo tavoite on myös toteutunut. Tänä vuonna Savonia-raadin arvioitavaksi tuli ensimmäistä kertaa yli sata teosta, tarkka luku oli 103.

Ehdokkaat julkistettiin perinteiseen tapaan Kuopion kirjallisuustapahtuman Kirjakantin yhteydessä marraskuun 19. päivänä. Voittaja nimetään joulukuun 9. päivänä Kuopion maakuntakirjastolla järjestettävässä juhlassa. Pitkään jako tapahtui Aapelin päivänä 2. tammikuuta, mutta hyväksi nähtiin ratkaisu tehdä jo joulun edellä, jolloin kirjakauppa käy vilkkaimmillaan. Joulukuun 9. päivä on myös Savolaisen laulun päivä. Ensiesitys kuultiin Helsingin yliopiston Savo-karjalaisessa osakunnassa vuonna 1852.

Savonia-palkinnosta ovat nyt kisaamassa Antti Heikkisen *Latu*, Martta Kaukosen *Terapiassa*, JP Koskisen *Haukansilmä*, Emilia Kukkalan *Kaiken* jälkeen, Sirpa Kähkösen *Vihreä sali* ja Maritta Lintusen *Boriksen lapset*.

Heikkinen, Koskinen ja Kähkönen ovat saaneet palkinnon jo kerran aiemminkin, Lintunenkin ollut useamman kerran ehdokkaana. Kaukonen ja Emilia ovat tämän vuoden esikoiskirjailijoita.

Palkintosumma on ollut viime vuosina 12 000 euroa. Ensimmäisen Savonia-palkinnon sai vuonna 1986 Uppo-Nallen äitinä tunnettu Elina Karjalainen.

Raatiin kuuluvat Varpu Puskala, Nina Pelli, Riitta Cederberg, Seppo Kononen, Auli Poutiainen, Lissu Rossi, Petri Tossavainen, Jussi Tuovinen ja Kari Turunen. Sihteerinä on Johanna Oosi.

Ja tässäpä perustelut kaikille kuudelle:

Heikkinen Antti, *Latu* (WSOY)

Tiivis pienoisoromaani kuvaa nilsiäläisen korpihihtäjä Pauli Pitkäsen nousua hiihdon kolminkertaiseksi maailmanmestariksi 1930-luvulla. Vielä suuremmaksi sankariksi Pitkänen paljastuu sodan aikana uhraamalla henkensä lasten puolesta. Heikkisen minä-muotoinen, fiktiivinen kerronta sekä rikas kielen käyttö luovat romaanista tenhoavan lukukokemuksen.

Kaukonen Martta, *Terapiassa* (WSOY)

Kaukosen esikoisromaani on taitavasti rakennettu psykologinen trilleri, joka pitää otteessaan ja tarjoaa lukijalle yllätyksiä loppuriveihin asti. Karmaiseva juoni etenee näennäisen keveästi lyhyillä kappaleilla. Näkökulmat vaihtuvat tiuhaan henkilöstä toiseen ja tunnelma tiivistyy kaiken päällelleen kääntävän lopun edellä.

Koskinen JP, *Haukansilmä* (Like Kustannus Oy)

Haukansilmä on mukaansatempaava ja viihdyttävä seikkailutarina. Se kuvaa uudisraivaajien ja intiaanien elämää sekä suomalaisen siirtolaispojan kasvamista voittamattomaksi intiaanisoturiksi ja pasifistiksi. Samalla se paljastaa, miten armottomasti alkuperäiskansojen elinpiiriä ja luontoa tuhottiin ja miten valkoisen miehen ahneudella ei ollut mitään rajoja. Koskisen teksti on paikoin pysäyttävän kaunista.

Kukkala Emilia, *Kaiken jälkeen* (Into Kustannus Oy)

Kukkalan esikoisromaanissa etsitään omaa itseä, elämän merkitystä, totuutta menneestä, mutta eletään tässä hetkessä. Kukkalan teksti on virkistävän elävää, rosoista ja voimakasta,

se luo komediaa ja tragediaa tässä ajassa. Kirjan henkilöt elävät Euroopan sykkeessä sekä keskellä korpea kaukana kaikkesta. Kirjan päähenkilö on kirjallisuudessa uudenlainen naishahmo: traaginen antisankari.

Kähkönen Sirpa, *Vihreä sali* (Kustannus-osakeyhtiö Otava)

Vihreä sali on Kähkösen Kuopio-sarjan kiehtova jatko-osa. Sen keskiössä on kolmen 17-vuotiaan nuoren kasvutarina maailmassa, jossa perheen häpeä on osattava kätkeä ja vastuunsa on kannettava kuin aikuiset. Kirja kulkee onnistuneesti halki ajan ja paikan, 1960-luvun Kuopiosta Leningradiin, sieltä 1910-luvun Pietariin, Terijoelle ja takaisin Kuopioon. Ajan, paikan ja tunnelmien

kuvaukset ovat loisteliaita. Vihreä sali on tyyliltään uutta Kähköstä. Hänen jo ennestään upea tekstinsä on Vihreässä salissa hioutunut huippuunsa.

Lintunen Maritta, *Boriksen lapset* (WSOY)

Yhdeksän elämänmakuista novellia, jotka vievät lukijan itärajan taakse menetettyyn Karjalaan etsimään omaa tai yhteistä menneisyyttä. Lintunen tarttuu rohkeasti rajan molemmin puolin vallitseviin ennakkoluuloihin. Yhtenä teemana on musiikin yhdistävä voima. Lintusen kieli on kuultavan kirkasta, osin humorististakin kuvausta. Parhaimmillaan hän saa kielensä sanat soimaan.

Seppo Kononen

Vanha koira oppii uusia temppuja

Sanotaan, että vanha koira ei opi uusia temppuja, mutta se on kukkua. Kyllä oppii. Ja se pätee niin koiraan kuin ihmiseenkin. Motivaatiosta ja halusta oppiminen on kiinni, ei mistään muusta.

Meillä on siitä hyvä esimerkki, yli 13-vuotias samojedityttö Jippu, joka ei laulajakaimansa tavoin laula, eikä paljon haukukaan, korkeintaan muutaman kerran loksauttaa meille leukojaan ”rotestiksi”, kun jätämme sen yksinään pihalle kaupassa käynnin tai kuntoilun ajaksi. Vieraat saavat tulla ja mennä mainitsematta talon molemmin puolin kulkevilla kaduilla.

Koirallamme on iso tarha, josta on hyvä näkyväisyys joka puolelle, ja sinne se menikin 11 vuotta oikein mielellään joka päivä, kun ei paremmasta tiennyt. Mutta nyt tietää. Koira motivoitui pysymään pihassa, kun älysi, että se saa olla siellä vapaana ja vahtimatta, jos ei ylitä rajoja. Onhan se nyt vähän toista, kun reviiiri on 3000 neliötä, eikä aitoja ei ole kahlitsemassa. Aamuruuan jälkeen koira odottaa ovelta, että joku päästää sen pihalle. Joka

aamu se pääsee pihalle saatesanoilla ”pysyhän omassa pihassa”. Ja kuuliaisesti koira tottelee. Se nukkuu koiranuntaan talon nurkalla, välillä hieman paikkaa vaihtaen.

Vanha koira siis oppi vielä 11-vuotiaana, että kun se pysyy pihassa, niin se saa olla siellä vapaana. Tätä taitoa alettiin opetella 2,5 vuotta sitten keväällä, kun jäimme työhommista pysyvästi tupa- ja pihahommiin. Otin koiran työnohtajaksi pihalle, kun rapsuttelin kukkapenkkejä tai siirtelin kiviä ja multakasoja. Karvakuono tarkkaili touhujani aikansa, kunnes joku muu vei sen mielenkiinnon. Kun huomasin kaverini hävinneen, joudun keskeyttämään puuhani ja lähtemään etsintäretkelle. Joskus koira löytyi naapurin pihasta, joskus kadulta, toisinaan taas rantapolulta seurustelemasta jonkun koirakon kanssa. Kun hain sitä kotiin, toistelin kahta sanaa ”oma piha” ja pistin kaverin joksikin aikaa arestiin tarhaansa. Ja kas! lopulta koitti päivä, että koira pysyi pihassa, eikä poistunut sieltä, vaikka jäi sinne yksin ja vahtimatta. Koiran opettaminen uusille tavoille vaatii siis pitkäjänteisyyttä myös emännältä.

Ja jos vanha koira oppii uusia temppuja, miksi ei ikäihminenkin oppisi. Joskus se vaatii hieman epämukavuusaluelle menemistä, mutta se yleensä kannattaa. Itse päätin kymmenen vuotta sitten, että haluan oppia uimaan vaparia. Rintauinnin tekniikka oli hallussa, mutta krooli vain teoriassa, käytännössä tuntui, että hukun jo altaan puolivälissä: hengästytti ja pumppu tuntui tulevan rinnasta ulos. Sisukkaasti jatkoin harjoittelua. Ja kas! koitti päivä, jolloin jaksoin kroulata allasvälin hengästyttä. Nyt saatan uida kilometristä jo puolet vaparia. Tekniikkani ei toki ole mitään Jani Sievis-luokkaa, mutta hengitysrytmin olen oppinut, enkä enää pelkää hukkuvani. Suosittelen kaikille uimisesta tykkääville, jotka edelleen uitte pää takakenossa, että rohkeasti vain naamaa veteen ja puhallusharjoituksia. Siitä se lähtee.

Tämä nykyaika on mukava senkin puolesta, että vielä vanhanakin voi opiskella kiinnostuksensa kohteita, kun tarjolla iltalukioita sekä avointa yliopistoa ja vapaata sivistystyötä harjoittavia oppilaitoksia. Sinäkin olet saattanut joskus miettiä, että olisipa kiva kokeilla laulu-, soitto- tai teatteriharrastusta, vaikka et kansakoulussa uskaltanut laulaa luokan edessä tai et osaa soittaa kuin ovikelloa, tai et kelvannut edes kiveksi koulun näytelmään, kuten en minäkään. Mutta kun...

Niinpä. ”Mutta kun” on vain tekosyy, joka kannattaa siirtää sivuun ja toimia, kun vielä pystyy. Rohkeasti vain kansalaisopistoon ja mukaan ryhmään, jossa kiinnostuksen kohdetta opetellaan.

Itse lähdin eläkkeelle jäätyäni opiskelemaan draamakasvatusta, jonka puolesta sain suoritetta vuosi sitten avoimessa yliopistossa. Toinenkin haave minulla oli; jos saisin joskus ohjata oman näytelmäni. Nyt sekin unelma on toteutumassa. Arvaa vain hirvittäkö, kun sain tammikuussa vedettäväkseni näytelmäkerhon, jossa oli yhdeksän harrastajaa. Heistä vain kaksi oli ollut sitä ennen mukana teatteriharrastuksessa. Seitsemän muun kokemukset näyttelemisestä olivat kansakoulusta puolen vuosisadan takaa tai työpaikan juhlien ohjelmista. Mutta rohkeasti

pistin itseni likoon kaikkine puutteineni ja vikoineni. Ja nyt en voi kyllin kuvailla sitä antaumuksen ja sitoutumisen määrää, jolla ryhmäni jäsenet lähtivät toteuttamaan itseään. Tuloksena on hieno saavutus, joka näinä aikoina saa kantaesityksensä. Se esitettiin jo koeyleisölle ns. kärsivien omaisten näytöksenä, ja oli mahtavaa nähdä, miten pienikin yleisö sai ryhmän syttymään.

Kaikki vaivannäkö ja epämukavuusaluelle meneminen tulee palkituksi, kun vain rohkenee ottaa sen ensimmäisen askelen. Ja siihenhän ei tarvita muuta kuin, että astut kotiovesta ulos, ja painat oven perässäsi kiinni. Ja kas! olet jo matkalla.

Eeva-Liisa Pennanen
draamamummu

*Kärsivällisyys kannattaa:
Jippu-koira viihtyy pihallaan.*

EU:n avulla eteenpäin

Kotiseutuna Pohjois-Savo

Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liitto, johon Savon kielen seura on kuulunut sen perustamisesta alkaen, on järjestänyt vuodesta 2017 lähtien Kotiseutuna Pohjois-Savo -seminaareja, joissa on eri puolilta tarkasteltu maakunnan tilaa ja mahdollisuuksia. Järjestelyissä on ollut mukana Pohjois-Savon maakuntaliitto. Vuoden 2021 seminaari pidettiin maakuntaliiton maakuntasalissa lauantaina 27.1., ja tähän juttuun on koottu tilaisuuden keskeinen anti.

Europarlamentaarikko Elsi Katainen sanoi, että Etelä-Afrikasta leviävä uusi koronamuunnos tuo uusia uhkia Euroopan unionille, mutta toisaalta EU on tähän saakka kuitenkin monelta osin onnistunut pian kaksi vuotta jatkuneen epidemian torjunnassa. Voidaan puhua jopa ”pienestä selviytymistarina”. ”

”Tavaraliikenne on saatu jatkumaan, 750 miljardin kriisipaketti onnistuttiin solmimaan ja rokotteita on ollut riittävästi kaikille unionin kansalaisille”, hän sanoi Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten ja Pohjois-Savon liittojen kotiseutuseminaarissa Kuopiossa lauantaina.

Epidemian aikana unionissa on otettu myös valtava digiloikka, joka auttaa myös maakuntia, koska digitalisaatio antaa mahdollisuuden etätyöhön ja etäyrittäjyyteen.

Kataisen mielestä etätyölle olisi annettava nyt sama arvo kuin kaikelle muullekin työlle. Paikallisen väestön olisitoisaalta otettava muualta tulevat suopeasti vastaan, ja samalla yhteiskunnan pitäisi huolehtia, että maaseudun tieverkko ja muu infrastruktuuri säilyvät hyvässä kunnossa.

Pohjois-Savossa tämä on ymmärretty, muutamassa kunnassa väkiluku on kääntynyt nousuun, ja Kuopio noussut suorastaan maan kiinnostavimpien kaupunkiseutujen kärkeen.

EU:sta on puhuttu ”alueiden Eurooppana”, ja europarlamentin maatalous- ja maaseutuasiain valiokunnan varapuheenjohtajana toimivan Kataisen mielestä tuo ajatus pätee edelleen.

Erilaiset maatalouden ja maaseudun tuet muodostavat noin puolet unionin budjetista, ja esimerkiksi Suomen maatalouden tukea on korotettu nyt kuudella prosentilla. Viljelijäin tämänhetkiset ankarat taloudelliset paineet eivät johdu EU:sta, vaan ennen muuta maakaasun hinnan huikeasta kasvusta, mikä puolestaan nostaa lannoitteiden hintaa ja tuo tiloille raskaita lisäkustannuksia. Keskeinen syy maatalouden hätään on, että tuotteiden hinta ei kata tuotantokustannuksia.

Yhtäältä maaseutua huolettavat EU-komission uudet ympäristölinjaukset. Elsi Kataisen mukaan muutos pohjaa vuoden 2019 europarlamenttivaaleihin, jolloin 60 prosenttia edustajista vaihtui.

Uusista parlamentaarikoista valtaosa oli hyvin ilmastotietoista väkeä ja samaa ”vihreää aalto” vaikuttaa myös komissiossa.

Ensimmäisenä uusi aika on tuntunut metsäasioissa. Suomen ja Ruotsin hallitukset vastustavat komission esityksiä tästä ns. taksonomiasta, ja pitävät kiinni siitä, että metsäasiat säilyvät kansallisen päätöksenteon piirissä.

”Komissiokin hyväksyi kesällä tämän periaatteen”, Katainen sanoi. Sääntelyn lisääntymiseen on silti varauduttava. ”Ilmastopakettissa on kolmetoista isoa lakikokonaisuutta ja niissä satoja tuhansia yksityiskohtia, joitten vaikutus heijastuu Pohjois-Savoönkin.

Sote-asiain siirtyminen ensi vuonna 2023 aloittaville hyvinvointialueille ei Pohjois-Savon maakuntajohtajan Marko Korhosen mukaan vie pohjaa kunnilta tai maakuntaliitoilta. Monet kunnat ovat jo siirtäneet sotensa erilaisille kuntayhtymille, ja maakuntaliitoilla on omat lakisäätöiset tehtävänsä, joihin soteasiat eivät ole nytkään kuuluneet.

Uudistuksen myötä Pohjois-Savoönkin saadaan kaksi alueellista valtuustoa, toinen hyvinvointialueelle, toinen maakuntaliitolle. Näiden koostumus poikkeaa huomattavasti toisistaan.

”Laskemien mukaan hyvinvointialueen valtuuston 70 jäsenestä noin 60 tulee Kuopiosta ja kymmenen muista kunnista. Moni pieni kuntaa jää näin ilman edustajaa. Maakuntavaltuustossa on edustus jokaisesta”, Korhonen totesi.

Korhosen mukaan EU:n kansalaisista noin 92 prosenttia on jonkinlaisen aluehallinnon piirissä ja jossain hyvinkin pitkällä. Espanjan Baskimaahan tutustuessaan pohjoissavolaiset kuulivat isänniltä, ettei heiltä puutu muuta kuin ”omaa kuningasta ja asevoimia”.

Soteuudistuksessa kunnat saavat valtiolta hoidettavakseen työvoima- ja elinkeinopalvelut. Korhonen epäilee, ettei jokainen kunta saa kuitenkaan omaa TE-toimistoa, vaan ne keskitetään muutamiin kaupunkeihin.

Kotiseutuna Pohjois-Savon kolmantena alustajana oli kirjailija Markku Niskanen, joka on on tutkinut paljon maakunnan historiaa ja viimeisimmässä, viime kesänä valmistuneessa teoksessaan kuvaa savolaisuuden apostolina tunnetun Kalle Väänäsen, Rieska-Kallen, elämää.

Väänänen on jäänyt jälkipolvien mieliin ennen muuta messevien savolaisten murrerunojen sepittäjänä. ”Kaekki mikä näkyy tuon Ruuskasen takkoo, se on sitä Ruuskasen akkoo...” Hauskojen riimien ja humorististen kertomusten takaa Niskanen on kuitenkin

löytänyt hyvin ristiriitaisen persoonan, jonka kaikkia piirteitä ei tämän ihminen enää voisi hyväksyä.

Maantiedon ja luonnontiedon opettajaksi koulututtunut Väänänen sijoitti murrerunonsa synnyinseudelleen Siilinjärvelle, mutta jo kolmivuotiaana hän oli perheensä mukana muuttanut Viipuriin. Siellä hän teki myös elämäntyönsä aina jatkosodan päättymiseen vuonna 1944, jonka jälkeen hän siirtyi opettajaksi Lappeenrannan lyseoon. Eläkevuosinaan hän jatkoi monen muun viipurilaisen tavoin Lahteen.

Väänänen oli innostunut darwinismista ja kannatti nuoruudessaan jopa rodunjalostusta. Menestyksestaan Pöljäm pysäkiltä palamupuihin siimekseen hän ei aloittanut Pöljältä vaan Viipurin asemalta, jonne myös palasi.

Rieska-Kalle oli myös Reissu-Kalle, joka perheensä – vaimon ja pojan – yleensä kotiin. Sinänsä hänellä ei ollut mitään naisia vastaan, päinvastoin hän seurusteli mielellään heidän kanssaan matkoillaan. Menestyneillä ystävilleen ja tuttavillaan Kalle ei kehuskellut, vaan sivuutti heidät muistelmissaan. Mielipidekirjoittajana hän oli ahkera ja oli mielestään aina oikeassa.

Puheitten ohessa kotiseutuseminaarissa oli pieni musiikkihetki, jonka aikana kuopiolaiset pelimannit Anna ja Antti Janka-Murros soittivat kappaleen kolmelta savolaiselta mestaripelimannilta Optatus Raatikaiselta, Kalevi Kainulaiselta ja Erkki Vepsäläiseltä.

Tilaisuus striimattiin verkkoon, jossa sitä seurasi noin 40 katsojaa. Koronan pelossa Pohjois-Savon liiton maakuntasalissa oli paikan päällä kuulolla vain toistakymmentä henkeä. Pohjois-Savon kotiseutuliiiton kotipihlaja.fi-sivustolla seminaari on nähtävissä striimattuna myös jälkikäteen.

Seppo Kononen

*Europarlamentaarikko Elsi
Katainen puhuu Kotiseutuna
Pohjois-Savo- seminaarissa.*

Saksittua ja kuunneltua...

...kokosi Eila Ollikainen

Politiikan salatut puolet

Kymmenosainen *Politiikka-Suomi*-sarja oli parasta, mitä Yle TV 1 ja Radio 1 korona-aikana tarjosivat katsottavaksi ja kuunneltavaksi. Lähihistorian kertausta sellaiselta etä-syydeltä, että tapahtumat ovat vielä katsojan muistissa – kuin myös tekijöillä itsellään, että omaa toimintaansa pystyy arvioimaan seurausien valossa. Kuka pystyy, kuka ei, mutta mielenkiintoisia kertomuksia kuultiin. Noinko sekin meni!

Loppupäätelmäksi jäi, että teflonpintaiseltakin vaikuttavat että poliitikot ovat pohjimiltaan ihmisiä. Tai pitääkö paikkansa sanonta, että mikä ei tapa, vahvistaa. Katsottuaan Anneli Jäättenmäen kujanjuoksua papereineen (2003) tuskin voi kuitata tapahtunutta kuten presidentti Tarja Halonen. Ihan turhaan!

Muutamia poimintoja sarjasta, jota voi katsoa edelleen Yle Aareenassa.

Mitä nainen ei voi

Elisabeth Rehn (rkp.) joutui ensimmäisenä naisena puolustusministerinä (1990-1995) väheksyvän nimittelyn ja pahemmankin uhkailun kohteeksi. Silloin ei ollut metoo-ilmioita tueksi, ja vapaaehtoiset naiset olivat vasta tulossa armeijaan, osin Elisabethin ansiosta.

Kerran hän kertoi joutuneensa puheisiin mieslääkärin kanssa. Yllättävä repliikki avasi keskustelun: ”Teidät pitäisi tappaa”. Mutta miksi ihmeessä? ” Olen isänmaallinen mies. Nainen ei voi olla Suomessa puolustusministeri.”

Kassakaappipäätös

Jutta Urpilainen (Sdp.) joutui vihreänä Kataisen hallituksen valtiovarainministerinä 2011-2014 viemään Kreikan velkakriisiin

aikana EU:n komission käsittelyyn Suomen vaatimuksen vakuuksien saamisesta Kreikan tukilainan Suomen osuudelle. Muut EU-maat olivat lainan hyväksyneet ilman ehtoja.

”Isossa salissa istui yli kaksikymmentä muiden maiden edustajaa tuijottaen kapinallisen Suomen sanantuoja. Aina, kun käsitteilyssä mentiin eteenpäin, kysyi puheenjohtaja Juncker: Käykö näin?”, muisteli Jutta Urpilainen.

Lopulta ehdotus vaikutti Suomen vaatimukset täyttävältä, ja Urpilainen palasi päätös laukussaan. Kotona tehtiä tarkistettaessa ei oltu yhtä vakuuttuneita, ja päätös päätettiin salaisena säilöä kassakaappiin.

Tiukin Kreikan tuen vastustaja, Perussuomalaisen puheenjohtaja Timo Soini hankki käsiinsä päätöstekstin ja sen sisältö julkistettiin Helsingin Sanomien etusivun ilmoituksessa: Ei Suomi mitään vakuuksia velkaosuudelleen saanut.

Pahin sisäpoliittinen myrsky laantui hiljalleen. Sentään Timo Soini pääsi sanomaan, että Veikko Vennamo epäilyksineen EU:sta oli taas ollut oikeassa.

Jyrki Katainen (kok.) muisti pääministerikaudestaan 2013-14, että finanssikriisin hoito oli kauheinta. Aina ei tiennyt suomeksi, mitä jokin termi tarkoittaa. Kotiläksyinä piti ensiksi itselle yrittää selvittää, mistä oli kyse.

Kahden vuoden jälkeen pääministerin takki oli niin tyhjä, että lähtö Eurooppaan tuntui helpotukselta. Kotimaassa lähtöä arvosteltiin rintamakarkuruutena.

”Nainen ei voi Suomessa olla puolustusministeri”, mutta ainakin vierailulla Amerikoissa se näytti onnistuvan vuonna 1993.

Onko minun ihan pakko?

Pääministeri Sanna Marin (Sdp.) joutui syksyllä 2019 käymään ankaran sisäisen kamppailun Antti Rinteeltä jääneen pääministerin paikan edessä. ”Onko minusta tähän? Pystynkö siihen, ja haluanko uhrata siihen omaa elämääni? Näin hän kyseli ystäviltä ja luotetuilta. ”Onko minun todella ihan pakko?”

Sanna Marin oli lähtenyt politiikkaan 20-vuotiaana ja ehtinyt tottua eteen tulleisiin monenlaisiin tehtäviin. Sisäinen palo auttoi eteenpäin, kuten politiikassa tärkeäksi koettu pyrkimys ihmisoikeuksien toteuttamiseen. ”Pyrin olemaan rauhallinen silloin, kun ympärillä muut panikoivat. Myrskyn silmässä on rauhallista. Alussa ei ollut helppoa, mutta vaikka tuntuu pahalta, pitää puskea eteenpäin”.

Hän muistutteli vanhemman kollegan Matti Vanhasen (pääministeri 2003 ja 2015) ohjetta: ”Pääministerin pöytä on viimeinen paikka, jossa haetaan ratkaisu. Se joko löytyy tai ei löydy”.

Alkuun valtava kansainvälinen kiinnostus nuorta naispuolista pääministeriä ja hallitusta kohtaan yllätti. Maailmanlevikkisen lehden kansikuvan kuvaaminen kävi kuitenkin päiväohjelmaa sekoittamatta. Sen sijaan jatkuva uutiskuvaamisen kohteena olo joskus rasittaa. Aamusta lähtien on laittauduttava mahdolliseksi kohteeksi.

”Naisten valintoja arvostellaan herkästi. On väärin olla kotona hoitamassa lapsia, mutta on väärin myös mennä töihin ja palkata siivousapua. Meidän pitäisi ymmärtää, että elämään kuuluu monia puolia, eikä henkilökohtaisten ratkaisujen arvostelu kuulu sivullisille.”

Siksikin hän on iloinen, että ”hallituksessa on nuoria naisia, jotka esimerkiksi näyttävät pystyvänsä hoitamaan elämään kuuluvat erilaiset vaiheet ja sitten palaamaan työhönsä”.

Tärkeintä oikea ajoitus

Saksan liittokanslerin tehtävät kuudentoista vuoden jälkeen jättävä Angela Merkel kertoi politiikan teon haasteistaan Frankfurter

Allegemeine Zeitungin haastattelussa (Savon Sanomat 13.11.21).

”Minulle politiikan tekeminen tarkoittaa ennen kaikkea asioiden muovaamista, muuttamista ja korjaamista niin, että päästään ratkaisuihin, jotka ovat hyviä mahdollisimman monesta näkökulmasta.

Kriisitilanteessa taas joutuu tekemisiin sellaisten negatiivisten asioiden kanssa, joihin ei voi vaikuttaa. Vaikeissa tilanteissa ei ole optimaalisia ratkaisuja, ja vaihtoehtoista on valittava vähiten huono.

Politiikassa suuri haaste on on päättää asioista oikealla hetkellä. Ei siis liian aikaisin, mutta ei liian myöhään. Ainakin itse olen kokenut ajoituksen olevan vaikeinta.”

Roekolan siantappu, osa 1

Kirjoittanut Ossi Hämäläinen

”Roekolan siantappu” on julkaistu kaksiosaisena kertomuksena Roikosten sukuseuran Roikaisuja-lehdessä. Roikolan talossa on tiettävästi asunut Roikosen sukua 1500-luvulta lähtien. Pikkupojan silmin nähty sianteurastus sijoittuu eteläsavolaiseen Koikkalan kylään ja ajoittuu 1960-luvulle. Puheenparsi on Juvalla kuultavaa murretta. Kirjoittaja jäi eläkkeelle liikennepäällikkön tehtävästä ja asuu Uudellamaalla Mäntsälässä.

Syksyllä mejjän kansakoulupoekiin kum-suappaehin alla alako jäytyneet lätäköt ritisemää ja lumenhärmeä olj tantereilla uamuseen aekaan. Taljtiijjaeset oljvat ilemestynneet kartanolle lentelemmään ja tilskuttammaan talaventulon varmana enteenä.

Kevväällä oljvat kääneet ostamassa porsaan muantien varren kiertävästä porsasaotosta. Liävässä se olj piästetty säkistä karsinaasa puhtaesii pehkuloeh. Karsina olj aekaseman sikavaenoon jäliltä tyhjillään.

Yhtenä kevväänä oljvat Taepalin ukotkii lähtenä porsaanhakkuun. Jo ettäältä kujjaesilta kuulu niihen remelmys, kun Eetu kävellä ve-ohto eeltä ja Ville liähätti perässä tyhjä säkki kaenalossa. Huokasvat vähän aekoo mejjijän pihalla ja jatkovat sitten matkoosa muantievarten porsasaotova uottamaan. Iltapäevälä ukot tuljvat takas säkki täännä ja Ville kellahtj pihanurmelle piippuvaan polttelemaa. Iänekkäästi tuntu porsas kiljahtelevan ja hypyvän säkissä, kun Ville pyörittelj säkkiä sylissä. Huomattiin Villen suupielestään koettavan matkia sian kiljuntoo. Porsasauto ei olt sinä päivänä tulnakaa Haekarapellolle ja ukot oljvat lähtäneet puupölkyn tienposkesta säkkiinsä täötteeks.

Teppo se olj hyvä nimj mejjänkii sialle. Isä-Kallen kotjpaekalla Pajusalamessa kuulu aekonnaa ollee samannimine sika. Veljekset houkuttelvat sen laeturin piähän ja höpläöttivät sen siitä Saemooseen. Hyväst olj porsas oppina uimaan kärsä rantoo kohon.

Kaekenlaesta vuaroohan sitä mahtuu porsaannii elämänvarrelle. Yhen kerran ostivat meille rasvamaetosen nupopiälehmän. Sanovat myyvessään, että se on äkänen sioille ja yhen tappanakki. Meilläkii meinas piästä

saparohäntä henkestään, kun sattu piäsemään lehmän kanssa sammaan aetuukseen. Julometusti mölisten hyökkäs lehmä keskenkasvusta sikkoo puskemaan poes päeviltä.

Kesän karjapihassa aorinkoesia päevii muattuvaan ja karpäsiä mutasesta nahastaan laeskasti hätisteltävään, alako sika olla syksyllä kommeessa lihassa.

Äetmuorj ties sanova, että sialle ei aota maenita mittään tappumeininkistä etukäteen. Se suattaa heitte lämmän suuruksen ja keitetyn potatin syönnin kokonaan, kun älyvää mikä sitä uottaa. Kaotta rantaen on vuan koetettava puhheita luovija, kun kääövvät arvijoemassa karsinan aijan takkoo sian pulskuutta. Oljko se nyt niin, että puolj kämmenenlevveöttä pitj olla sianselässä läskillä paksuutta.

Vaoraampihan mejjijän potsi olj kun se Humu M:n tarinan sika. Humuva oljvat pyytäneet siantappuun yhteen talloon mutta sikkoo ei meinant löytyvä koko liävästä. Sitten huommasvat lapijan kivseinee vaste nojallaa ja sen terän takana sian piilossa. Ei olt koolla pilattu se sika, enempi henke hukka tapettaessa.

Vastatuuta sitä kuulu olleen Humulla muutennii sillä reissulla, kun Rantuun suoralla käyv aeka laella kova tuulj Luonterin selältä. Humun mopon ohjuusarvikossa olj tuulensuojakuomu. Humu viänti kaasukahvoo ja ajo korvat luimussa oekeen hollin aekoo. Sitten vilekas sivulleen niin älys olevasa vielä samassa paekassa mistä olj lähtennäkkii.

Sekkii pitj kuulemma kahtova, ettei iminen sika olluna rököllään terasakaan. Muuten tuvanuunissa paestaessa eivät oes kestänä lihat paassa, näen vakuuttii Alama-mummo ja naoro piälle.

Kirves ja pitkäteränen teoraspuukko pitj terottaa ens töekseen käsjiertosella tahkolla. Isä-Kalle aena tahkotessaan tähensj, ettei suana jähä kirvecenterän palako kissanposkelle, suora pitj olla tahkotun pinnan. Siinä lekkeet samalla puhistu tahkon veessä ja kirveevarsj turpos teränsilemään tiukempaan. Kesällä kirveenvartta suattovat liottee ojassa mutta miespuolisella suatto olla juokseva vesj lähempänäkkii.

Vanhasta tuvasta kantovat luahtipenkin ja liiterinorrelta kurotteljvat kynspuun köyvven kanssa valamiiks liäväparven rappusiin alle, jossa siasta karvat ylleensä kaltattiin. Karvoehen haotomiseen kiehuvalle veellä tarvittiinhan säkki, jonka piälle kuumoo vettä lorraoteltiin.

Karjakyökin muurjpaassa keittivät vettä kiehuvaks. Savut kyllä mänj liävän korsteenista katolle mutta vesjhöyryvä olj joka pae-kassa ja vielä sitä riitti röyhvämmää ovesta ulos pakkasilemaan.

”Kosse, kosse, tule tänne, ei mittää pahhoo tehä, tiinuu vaun meinattii sinut laettoo!”

Äetmuorj olj issee etevämpi suustansa ja osas houkutelaa lipevästi sikkoo karsinan aokkoon, jossa nuapurin Eenar pitelj pistoolijjaa valamiina. Ja sieltähän se sika alako käpöstellä karsinan pohjukasta äetmuorin jaohopankia kohen...

(Jatkova seoroovassa numerossa.)

Kuvan sika ei liity millään laella tähän juttuun ja nimmeekii on muutettu sian yksityisyyven turvooomiseks.

Kuva: Matti Väisänen

Ylä-Savon seura on toiminut pääkaupunkiseudulla jo 50 vuotta

Juhlallisuuksia vietettiin sääntömääräisten kevät- ja syyskokousten yhteydessä Helsingin kaupungin syntysijoilla nuorisoseuran talo Berghyddanissa. Paikalle saapui 40 seuran jäsentä vieraineen.

Puheenjohtajan nuija vaihtui

Sääntömääräisten asioiden lisäksi seuralle valittiin uusi puheenjohtaja seuran sihteeri Vesa Lappalainen. Edellinen puheenjohtaja Kaija Pulli vetäytyi 20 vuotta kestäneestä johtokuntatyöskentelystä. Sihteerin tehtävien ja Pihlajanlehden kirjoittelun lomassa näihin vuosiin mahtui 14-vuotinen puheenjohtajuus. - Hyvässä seurassa mukavien ihmisten kanssa vuodet ovat menneet hyvin nopeasti. Iän myötä kotiseutu ja lapsuusmuistot palaavat

mieleen uudestaan. Aika kultaa muistot, mutta mukavat asiat säilyvät aina. Uskon, että seuran toiminta jatkuu hyvissä käsissä ja saamme viettää monia mukavia hetkiä yhdessä kotiseutumme muistellen, kiteytti Kaija. Seura palkitsi Kaija Pullin Suomen Kotiseutuliiton myöntämällä kultaisella ansiomerkillä numero 537. Vesa Lappalaiselle järjestötyö on tuttua. Iisalmen Runnin kylpylän liepeillä Paaslahden kylällä syntynyt Vesa on järjestötyön ammattilainen. Hän on tehnyt pitkän työuran mm. Suomen Aikuisurheilijaliiton toiminnanjoht-

tajana. Uutena jäsenenä johtokuntaan valittiin Risto Kauppinen ja Mikko Raatikainen. Entiset jäsenet Aino Hyvönen, Arja Julkunen, Aimo Mykkänen, Aimo Ollikainen ja Reijo Stedt jatkavat. Seura muisti myös paikalla olleita pitkäaikaisjäseniä: perustajajäsentä Maija Kauppista, Anna Kääriäistä ja Maija-Liisa Nuutista kukkakimpulla. Maija-Liisalle ojenettiin myös seuran viiri.

Tuulahduksia kotiseuduilta

Väistyvän puheenjohtajan Savon murteella esitettyjen muisteluiden jälkeen musiikkinautinnon tarjosi musiikin maisteri Erla Pulli. Musiikkituokion aloitti Veikko Huuskosen säveltämä ja Lassi Kettusen sanoittama Ylä-Savon valssi, jatkuen Juice Leskisen tuotannolla. Juhlapuheen piti talousneuvos Jouko Pennanen.

- Puolisoni Eija ja minä tuomme lämpimät terveiset tähän arvokkaaseen juhlaan sieltä kaikille tutuilta Saimaan latvavesiltä, Ylä-Savosta, aloitti Jouko. Seura sai katsauksen Ylä-Savossa syntyneistä merkkihenkilöistä ja heidän merkkipäivistään ja tuotannoista. Kuluva vuosi on Iisalmen kaupungin 130-vuotisjuhlavuosi. Monia yläsavolaisia kiinnosti Olvi-Säätiön rahoittama Jyväskylän yliopiston tutkimushanke 2020 - 2023, jolla selvitetään elämisen ehtoja Ylä-Savossa 1600 – 1800 -luvuilta. Tutkimus kytkee alueen historian osaksi kansainvälistä keskustelua esiteollisuudesta ajan asutuksesta ja elinkei-

noista. – Ylä-Savon seura on tehnyt kaikkina menneinä vuosikymmeninä ja tekee edelleen aktiivisena kullannarvoista työtä yläsavolaisten yhdyssiteenä sekä Ylä-Savon ja yläsavolaisten lipunkantajana. Ylä-Savon säätiön hallituksen ja ”ainaisvaltakirjalla” koko Ylä-Savon puolesta esitän Teille kunnioittavat kiitokset sekä jatkuvien onnen ja menestyksen toivotukset, lopetti Jouko Pennanen juhlapuheessa.

Teksti: Kaija Pulli

Kuvat: Erla Pulli

Erla Pulli ja Ylä-Savon valssi.

Juhlayleisöä historiallisessa Berghyddan nuorisotalossa.

Seuran iloiset rouvat juhlatunnelmissa. Vasemmalta Maija-Liisa Nuutinen, Maija Kauppinen, Kaija Pulli ja Anna Kääriäinen.

Puheenjohtajan vaihdos. Väistynyt Kaija Pulli ja uusi puheenjohtaja Vesa Lappalainen

Talousneuvos Jouko Pennanen ja puheenjohtaja Kaija Pulli neuvonpidossa.

Seuran 50-vuotishistoriikki *Mykyrokkoo ja kieljkiärylöetä* on painettu

Toimittaja Maija Kauppisen ja puheenjohtaja Kaija Pullin kirjoittama Ylä-Savon seuran 50-vuotishistoriikki julkistettiin keväällä. Kirja kertoo seuran vaiheet, tapahtumat ja tekemiset eri vuosikymmeniltä kuvineen.

Kirjaa voi tilata ja lisätietoja:

Kaija Pulli, p. 040 7160 264
kaijapulli@yahoo.com
www.yla-savonseura.fi
Facebook-ryhmä: Ylä-Savon seura

Syystunnelmia

Monien mielestä syksy on ankeaa aikaa: sää kylmenee, päivät pimenevät, lehden tippuvat puista, sataa. On tylsää. Elämän tosiasioita, joita ei voi paeta. On siis parempi hyväksyä ne ja yrittää kääntää parhain päin.

Syksy on monen asian uuden alku. Luokisat harrastuspiirit käynnistyvät, teatterien ja konserttitalojen ovet avautuvat uusin ohjelmistoin. Elokvateatteritkin ovat myös etelässä saaneet luvan aloittaa näytäntönsä. On liuta uusia elokuvia, jotka ovat koronan vuoksi joutuneet odottamaan ensi-iltaansa. Nyt on niidenkin aika tullut.

Kirjallisuuden ystäville syksy on kulta-aikaa. On kotoisaa sytyttää lukulamput ja kaivaa esille lukemistaan odottaneet kirjat ja syksyhän on myös uusien kirjojen kulta-aikaa. Finlandia-ehdokkaat on jo julkaistu pääosin ja viimeisetkin julkaistaan näinä päivinä. Upeaa on, että myös meitä äänikirjojen käyttäjiä muistetaan miltei samaan tahtiin kuin kirjakirjojen ystäviäkin.

Tiettyä varovaisuutta on edelleen ilma-sa ja pitää ollakin, sillä ikävä virus ei ole vielä kukaan osoittanut häviämisen merkkejä. Ei, vaikka 80 prosentin rokotekattavuus saavutettiin. Vieläkin on niitä, jotka edelleen väittävät, ettei mitään tautia ole koskaan ollutkaan tai jos on, niin siitä ei ole mitään haittaa. Kansaa muka vain pelotellaan rokotteiden muodossa

Jopa lääkärikunnassa löytyy huuhaan puolesta puhujia ja tosiasioiden vääristelijöitä. Oma lukunsa ovat ne poliitikot, jotka kalastelevat näin kansan suosiota.

Meillä Savossa kuitenkin tilanne on varsin hyvin hallinnassa. Olemme voineet elää arkea ihan kohtuullisesti. Mikäpä on alkaa valmistautua vuoden suurimpaan juhlaan, jouluuun.

Kuopiossa joulukuusi pystytettiin eilen kaupungintalon eteen merkiksi siitä. Pitkästä aikaa monet työyhteisöt voivat viettää pikkujoulua, kun ravintolarajoituksia on höllennetty. Hyvä niin.

Meikämunnon kaltaisen vapaaherrattaren elämään eivät enää kuulu riehakkaat juhlat, mutta mukavaa on omien järjestöjen ja harrastuspiirien kanssa kokoontua joulupuorolle tai torttukahveille. Niin tekee Savon Kielen Seurakin nousviikolla. (Kirjoittelen tätä 11.11.)

Yksi asia kuitenkin on vielä kangastuksena: matkustaminen. Ilmastonmuutoskeskustelukin on tehnyt siitä samanlaista syntiä kuin lihan syömisestä. Mutta silti. Meillä on perheen tyttöjen kesken suuri unelma: saada matkustaa Jordaniaan ja nähdä muinainen Petran kaupunki. Nuorin matkahaaveilijoistamme on nimeltään Petra ja matkan on tarkoitus olla hänen tulevan 10-vuotispäivänsä kunniaksi tehtävä turnee. Jos korona suo, matka tehtäisiin ensi huhtikuussa. Siihen asti on vain ihana syysunelma päästä kellumaan Kuolleeseen mereen.

Jo 75 joulua eläneenä on hienoa rauhoittua viettämään Vapahtajamme syntymäjuhlaa. Kerrata mielessään menneitä jouluja ja kertoa niistä lapsenlapsilleen. Sitä ei estä edes korona.

Hyvää ja lämmintä Joulua kaikille Aakustin lukijoille!

Tuula Ollila
seuran varapäällismies

Jouluhommia

Ennen joulua pittää ennättee kaekanlaesta. Tässä listoo:

1. Tie joulukortit hyvissä aejjon elokuussa, niin ei tule kiire. Evullisimmin suat, kun ostaat tarpeet het joolun jälakeen alennusmyönnistä. Koeta muistoo sitten joolukuussa, mihinkä laetot korttis talteen.
2. Alota leipominen viimestään syyskuussa, niin ei tule kiire. Pakastimesta voet syyvvä marjoja sitä mukoo poekkeen, kun leipomukset lissääntyy. Jooluun männeesä sulla on koossa semmonen valikoema, jotta siitä on syyvvä vielä piäsiäesenäkki.
3. Alota siivoominen lokakuussa. Pese ikkunat, siivoo komerot, pese seinät ja kuapin ovet, laeta kesäkampeet talaviteleellen, vaaha matot ja verhot, kiillota hoppeet, jos sulla niitä on, tuuleta tilavuattes, vaaha lakanat, pese saana ja vessa, pyihi lattiat, laeta ensmäeset tontut ikkunalle, niin suat tehä saman uuvvestaan sitten viimestään Tuomaan päevän jälakeen. Ae niin – ja ala huuvvattoo jooluratijota, jotta piäset tunnelmaan.
4. Ruppee paketoemaan lahjat viimestään marraskuussa. Lahjapaperithan sinä oottii hommanna siitä samasta alennusmyönnistä, mistä korttitarpeettii jo eellisenä jooluna. Laeta ne semmoseen piiloon, että löyvvät sitten joolu-uattona. Aakase ne sitten jooluviikolla, kun et kuitenkaan muista, mikä olj kenennii paketti.
5. Osta kinkku hyvissä aejjon ennen itsenäisyypäevee, ettet vuan jää iliman. Unneota se muovikassiin lattijalle sulamaan ja suat syyvvä kinkkua kahesti. Paesta torttuja aenae viitenä päivänä viikossa, niin ei sitten uattona ennee tarvihe. Keitä vanahoesta viimarjamehuista omatekosta lökiä ja jaa sitä kaekille tutuille ja sukulaesille. Kato uattona jääkuappiin ja ryykee kaappaan just ennen jooluraahan julistusta ostamaan vielä viimeset maejjot ja voet ja rosollit, kun unneotit ne listasta, kun piti siivota koko huusholli uuvvestaan ja ehtiä korttia ja lahjoja piilostaasa. Loehi perheelle täävvelinen joolu tae jos oot itekses, loehi itelles.
6. Joolu-uamuna makkoo reporankana ja piätä, että ens jooluna eijjoo tämmöstä. Ala suunitella, mistee ostaat joolukorttitarpeet...

Raili Pursiainen

Sutkaus Savon Sanomain arkistoista...

Opettaja ekaluokkalaiselle Pekalle:
– Miksikähän toiset kissat makallevat vain si-
sällä eivätkä pyydystä hiiriä?
– Ne ouvat jo eläkkeellä.

A.M. (Tervo)

Sutkaus on nurkkavitsi, elävää savolaista sanallista perinnettä ja samalla myös väärentämätön todiste kunkin ajan arvoista ja sattumuksista.